

Sprawozdanie ze zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych

(Jasna Góra, 8–10 września 2010 r.)

W dniach 8–10 września br. na Jasnej Górze odbył się coroczny zjazd członków Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych (SPMK). Spotkanie rozpoczęło się śpiewem hymnu *Veni Creator* oraz słowami serdecznego powitania wypowiedzianymi przez Prezesa SPMK — ks. dr. hab. Antoniego Reginka, prof. UŚ. Każdego dnia obrad centrum stanowiła sprawowana liturgia. W dniu pierwszym było to *Completorium* Eryka Briknera OSPPE (1705–1760) z udziałem Jasnogórskiego Zespołu Wokalnego *Camerata* i Kapeli Jasnogórskiej pod dyrekcją Jarosława Jasiury, sprawowane pod przewodnictwem o. Sebastiana Mateckiego OSPPE, podprzeora Jasnej Góry, w Kaplicy Sakramentu Pokuty. Drugi dzień zjazdu rozpoczęła jutrznia, której przewodniczył ks. prof. dr hab. Ireneusz Pawlak — prezes honorowy SPMK, natomiast uwieńczyła Eucharystia, celebrowana w Kaplicy Cudownego Obrazu, której przewodniczył i słowo Boże do zgromadzonych muzyków wygłosił Biskup Legnicki Stefan Cichy — Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W czasie homilii mówca podkreślił,

² Tekst życiorysu pochodzi z: M. OLCZYK, *Curriculum vivendi ks. prof. dra hab. J. Stefańskiego*, w: M. OLCZYK, W. RADECKI (red.), „*Memoriale Domini*” *Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Jerzemu Stefańskiemu w 70 rocznicę urodzin*, Gniezno 2010, s. 11–13.

iż piękno muzyki i śpiewów liturgicznych jest w sposób szczególny predestynowane do oddawania chwały Bogu i sprawowania Jego kultu. Ostatni dzień zjazdu rozpoczęła Msza św., sprawowana także w Kaplicy Cudownego Obrazu, w języku łacińskim, z udziałem Jasnogórskiego Kwartetu *Cantus*, pod przewodnictwem o. Nikodema Kilnara OSPPE z Jasnej Góry — Ogólnopolskiego Duszpasterza Muzyków Kościelnych. Wśród śpiewów wykonywanych podczas tych celebracji znalazła się Msza ks. A. Chlondowskiego oraz gregoriańska Msza X — *In festis B. Mariae Virginis. 2. (Almae Pater)*. Uczestnicy zjazdu korzystali z materiałów nutowych oraz *Informatora Zjazdu*, przygotowanych przez gospodarzy spotkania.

Przedmiotem obrad było zagadnienie: *Problematyka i perspektywy repertuaru śpiewów liturgicznych*. W pierwszym dniu podczas pierwszej sesji popołudniowej, prowadzonej przez ks. prof. Antoniego Reginka, zaprezentowano przygotowany przez prof. dr. hab. Juliana Gembalskiego z Katowic projekt regulaminu konkursu na liturgiczną kompozycję instrumentalną. Pomysł takiego konkursu zrodził się podczas ubiegłorocznego zjazdu w Pelplinie, a jego realizacja jest zaplanowana na 2011 r. Przedstawiono też zaawansowany już projekt regulaminu konkursu na śpiew liturgiczny z przeznaczeniem na Mszę św. z udziałem dzieci autorstwa prof. dr. hab. Marty Kierskiej-Witczak z Wrocławia. Drugą sesję popołudniową wypełniły dwa wystąpienia: ks. dr. Wiesława Hudka z Żor oraz ks. prał. mgr.-lic. Bogdana Kicingera z Gliwic, które dotyczyły ich doświadczeń w organizowaniu festiwalu muzyki sakralnej. Ks. Hudek mówił o Festiwalu Twórczości Religijnej *Fide et Amore* w Żorach, natomiast ks. Bogdan Kicinger o Festiwalu *Muzyka w Starym Opactwie* odbywającym się w Rudach.

W drugim dniu zjazdu sesję poranną, dotyczącą koncepcji ogólnopolskiego zbioru śpiewów liturgicznych, poprowadził i zagaił dyskusję ks. mgr. Piotr Dębski. W dalszej części koreferaty wygłosili: mgr Brygida Tomala — *Wykorzystanie dostępnego repertuaru liturgicznego (problematyka mszy z udziałem dzieci)* oraz ks. dr. hab. Robert Bernagiewicz, prof. KUL — *Zagadnienie weryfikacji nowo powstałego repertuaru liturgicznego*. B. Tomala zachęciła do dobrego wykorzystania dostępnego repertuaru. Podkreśliła, iż w dostępnych śpiewnikach jest duże bogactwo śpiewów. Szczególnie polecała wykonywanie śpiewów naprzemiennych. Natomiast ks. R. Bernagiewicz zwrócił uwagę, że ciągle nie mamy wypracowanych do końca kryteriów kwalifikacji pieśni do liturgii. O ile dysponujemy dobrymi narzędziami służącymi analizie i ocenie estetycznej dzieła muzycznego wszystkich epok, od Renesansu począwszy, to odnośnie kompozycji średniowiecznych, głównie chorału gregoriańskiego — stawianego za wzór śpiewów liturgicznych, aparat krytyczny nie jest tak dobrze dopracowany. Mówca, podejmując próbę zdefiniowania zespołu cech, owego chorałowego idiomu, w dalszej części omówił poszczególne elementy „melodii gregoriańskiej”, które są wzorcowe: modalność, rytmikę, melikę, proporcjonalność oraz związek melodii z tekstem. Po wygłoszonych koreferatach nastąpiła ożywiona dyskusja. Wśród wniosków zgłaszanych przez dyskutantów można wymienić potrzebę dopracowania kryteriów kwalifikacji pieśni do liturgii, mimo

iz — jak mówił ks. prof. Ireneusz Pawlak — przyjęcie idiomu gregoriańskiego jest bardzo trudne, a wręcz niemożliwe. W tej sytuacji mówca zalecił, aby zachęcać kompozytorów do wykorzystywania w swoich utworach motywów chorału gregoriańskiego. Ks. prof. dr hab. Stanisław Ziemiański SJ, nawiązując do koreferatu mgr Tomali, stwierdził, iż repertuar dla dzieci jest trudny. Po krótkiej przerwie na kawę rozpoczęła się druga sesja, podejmująca zagadnienie transmisji liturgii w mediach. Sesją pokierował i do dyskusji wprowadził znawca tematyki, specjalnie zaproszony gość, ks. dr hab. Andrzej Draguła z Zielonej Góry. Ukazał różne aspekty transmisji celebracji liturgicznych przez media (telewizję, radio), ich wartości oraz zagrożenia. Podkreślił, że w liturgii transmitowanej następuje rozbieżność jednorodnej czasoprzestrzeni na dwie odrębne: na czasoprzestrzeń aktywnego zgromadzenia (aktorów) i czasoprzestrzeń pasywnych odbiorców (słuchaczy i widzów). Dlatego teologia wypracowała pojęcie partycypacji intencjonalnej (*participatio intentionalis*), która wyraża stosunek odbiorcy (słuchacza, widza) nie tyle do samej transmisji, co do rzeczywistości sprawowanego misterium Mszy św., a w którym on sam z powodów obiektywnych nie może uczestniczyć. Po wystąpieniu ks. Draguły wywiązała się dyskusja, w której uczestnicy wskazywali na problem dobrego przygotowania transmisji liturgii, zarówno przez celebransą, jak i posługujących. Wśród tych ostatnich poruszono kwestię wykonawców śpiewu, chórów, scholi i zespołów muzycznych. Podkreślano, by kształtować śpiewaków w tym duchu, że ich posługa muzyczna nie jest koncertowaniem, występem, ale posługą dla innych. W transmisjach nie chodzi o pokazanie się wykonawcy, ale pełnienie liturgicznej posługi. Oczywiście pojawił się znowu problem doboru repertuaru i wykonawcy. Niewłaściwym jest, gdy wszystkie śpiewy wykonuje tylko chór — zgromadzenie liturgiczne także winno śpiewać. Trzecia sesja, popołudniowa, poświęcona była projektowi nowej redakcji instrukcji o muzyce liturgicznej. Przewodniczył jej ks. prof. dr hab. Andrzej Filaber z Warszawy, który wprowadził w zagadnienie, ukazał kierunki, w których redakcja tego dokumentu winna pójść. Zaproponował utworzenie grup roboczych, które miałyby na celu przygotować pierwszą redakcję poszczególnych jej działów. Zachęcił, by treść instrukcji została ujęta w sposób pozytywny, ukazujący wartość muzyki liturgicznej i zachęcała do przyjęcia proponowanych rozwiązań i zaleceń.

Uczestnicy Walnego Zgromadzenia członków SPMK, opierając się na wcześniej podjętej decyzji Komisji Kwalifikacyjnej, opiniującej pozytywnie sylwetki nowo zgłoszonych kandydatów, przegłosowali jednogłośnie ich przyjęcie do grona członków SPMK. W ten sposób do Stowarzyszenia zostało przyjętych 8 nowych członków.

Wydarzeniem artystycznym najwyższej rangi był koncert muzyki paulińskiej, który miał miejsce w Sali Rycerskiej jasnogórskiego klasztoru. W programie znalazły się nowo odkryte w zbiorach paulińskich utwory o. Amando Ivancica OSPPE (1727–1758): *Missa in D* i *Litaniae Lauretane*. Wykonawcami byli muzycy Polskiej Orkiestry XVIII Wieku, kierownictwo artystyczne sprawował Tomasz Ślusarczyk, a całością dyrygował Paul Esswood z Wielkiej Brytanii.

Wśród innych wydarzeń tego zjazdu należy wymienić gratulacje, jakie uczestnicy złożyli ks. dr. hab. Grzegorzowi Poźniakowi z okazji uzyskania przez niego habilitacji.

W ramach komunikatów ks. dr. hab. Grzegorz Poźniak poinformował o możliwości nabywania Biuletynu SPMK, ks. dr. Mariusz Białkowski zaprosił wszystkich na Międzynarodowy Kongres Śpiewu Gregoriańskiego, który odbędzie się w Poznaniu w dniach 30 V – 4 VI 2011 r., dr. hab. Czesław Grajewski, prof. UKSW, poinformował o obchodach 10. rocznicy śmierci Jerzego Erdmana i zaprosił na nie. Ks. prezes Antoni Reginek zapowiedział, iż przyszłoroczny zjazd SPMK planowany jest na wrzesień w Warszawie.

Zjazd zakończyło uroczyste śniadanie, po którym gospodarz zjazdu, o. Nikodem Kilnar, zaprosił wszystkich do zwiedzenia jasnogórskiej biblioteki oraz zbiorów instrumentarium jasnogórskiego, które jest ciągle odkrywane i poddawane renowacji. W otoczeniu pięknej sali biblioteki jasnogórskiej ks. prof. Antoni Reginek — prezes SPMK wyraził wdzięczność o. Nikodemowi Kilnarowi za organizację zjazdu oraz gościnne przyjęcie w Domu Pielgrzyma oraz wszystkim referentom i uczestnikom za aktywną postawę i udział w pracach Walnego Zgromadzenia SPMK. Wszyscy zgromadzeni na zjeździe wyrazili również swoje uznanie i wdzięczność dla Prezesa SPMK.

Jak co roku wypada wyrazić nadzieję, iż te działania SPMK zaowocują podniesieniem poziomu muzyki i śpiewów w naszych świątyniach. *Ad maiorem Dei gloriam!*

Ks. Stanisław Garnczarski